

ISIKUNIMEDE NORMPEALDISED**SISUKORD**

<u>Sissejuhatuseks</u>	3
<u>Normpealdise valik</u>	4
<u>Domineeriv nimi</u>	4
<u>Pseudonüümid</u>	4
<u>Erinevad bibliograafilised identiteedid</u>	5
<u>Nime muutused</u>	5
<u>Valik sama nime eri kujude vahel</u>	6
<u>Täielikkus</u>	6
<u>Keel</u>	7
<u>Ladina- ja slaavikirjalised nimed</u>	8
<u>Autoriregistris</u>	8
<u>Märksõnaregistris</u>	9
<u>Nimelisandid</u>	9
<u>Aadlitiitlid ja aunimetused</u>	9
<u>Pühakud</u>	10
<u>Lisandid perekonnanimede järgi sisestatud nimedele</u>	10
<u>Lisandid eesnime järgi sisestatud nimedele</u>	11
<u>Nimelisandite vormistamine</u>	12
<u>Alamväljad b ja c</u>	12
<u>Datumid (alamväli d)</u>	12
<u>Normikirje koostamine</u>	13
<u>Viited</u>	14
<u>Äraviited</u>	14
<u>Sideviited</u>	15
MARC21 püsipikkusväljad, kontrollnumbrid, koodid (<u>Marker</u>, <u>008</u>, <u>040</u>, <u>043</u>)	17
<u>Andmeväljad</u>	20
<u>Põhipealdise väljad (<u>100</u>)</u>	20
<u>Viiteväljad</u>	21
<u>Äraviited (<u>400</u>)</u>	21
<u>Sideviited (<u>500</u>)</u>	22

Märkuseväljad (<u>667</u>, <u>680</u>)	23
Kirjeldaja väli (<u>9XX</u>)	23

Sissejuhatuseks**Sisukord**

Käesolev juhendmaterjal on mõeldud isikunimede normpealdiste ning normikirjete koostamise juhiseks ELNET Konsortsiumi liikmesraamatukogudes.

Juhendi koostamise aluseks on rahvusvahelised kataloogimisreeglid AACR2 ja elektronkataloogimise vorming MARC21, millele on lisatud täpsustavaid märkusi, selgitusi, juhiseid ja näiteid, mis tuginevad Eesti kataloogimispraktikale ja ELNET Konsortsiumi kataloogimise ja nimenormandmete tööühma otsustele.

Juhendmaterjal koosneb kahest eraldi kasutatavast osast. Esimene osa sisaldab juhiseid isikunimede kasutamise ja vormistamise kohta bibliokirjete otsitunnustena. Teises osas on juhised isikunimede normikirjete koostamiseks MARC21 vormingus.

Täieliku normikirjete MARC21 originaalversiooni leiab aadressilt <http://www.loc.gov/marc/authority/ecadhome.html>.

Lühendid ja tähistused:

- K korratav väli või alamväli
- MK mittekorratav väli või alamväli
- # tähistab tühikut, kirjesse seda tähist mitte sisestada!

NB! Millenniumis ei sisestata kirjesse alamvälja **la** tähist, kui väli algab selle alamväljaga. Juhendis toodud alamvälja **la** tähised on illustratiivse tähendusega. Kui alamväli **la** on väljal muul kui esimesel kohal, siis sisestatakse vastav tähis ka kirjesse.

NORMPEALDISE VALIK**Sisukord**

Isikunime normpealdiseks valitakse üldiselt see nimi, mille järgi isik peamiselt tuntud on. See võib olla isiku kodanikunimi, pseudonüüm, aadlitiitliga saadud nimi, hüüdnimi, initsiaalid või muu nimi.

NÄITED

Haava, Anna, |cpseud., |d1864-1957 **mitte** Haavakivi, Anna

Tolkien, J.R.R. |d1892-1973 **mitte** Tolkien, John Ronal Reuen

Teresa, ema, |d1910-1997 **mitte** Bojaxhiu, Agnes Gonxha

Isiku kõige enam tuntud nimi määratakse kindlaks nende teoste järgi, mille isik on välja andnud oma emakeeles, ning teatmeteoste jm autoriteetsete andmeallikate järgi.

Kui isik on töötanud mitteverbaalsel alal (nt maalikunstnik, skulptor) või ei ole tuntud põhiliselt autorina, tehakse kindlaks nimi, mille järgi ta peamiselt tuntud on, tema emakeeles või tema tegevus- või kodumaa keeles ilmunud teatmeteoste järgi.

Domineeriv nimi**Sisukord**

Kui isik (mitte see autor, kes kasutab pseudonüümi(e)) on tuntud enam kui ühe nime järgi, valitakse normpealdiseks selline nimi, mille järgi see isik on ilmselt kõige enam tuntud. Muudel juhtudel valitakse üks nimi või nimevorm vastavalt järgmisele eelistusjärjestusele:

- a) nimi, mis esineb kõige sagedamini isiku originaalteostes
- b) nimi, mis esineb kõige sagedamini teatmeteostes
- c) kõige viimane nimi.

Pseudonüümid**Sisukord**

Kui ühe isiku kõik teosed ilmuvad ühe pseudonüümi all, valitakse normpealdiseks see pseudonüüm. Kui tegelik nimi on tuntud, tehakse viide sellelt nimelt pseudonüümile.

NÄITED

Tammsaare, A. H., |cpseud., |d1878-1940 **mitte** Hansen,
Anton

Sand, Georges, |cpseud., |d1804-1876
mitte Dupin, Armandine Lucie Aurore

Erinevad bibliograafilised identiteetidid**Sisukord**

Kui isik esineb kahe või enama bibliograafilise isikuna, seega üht tüüpi teosed ilmuvad ühe pseudonüümi all ja teist tüüpi teosed teise pseudonüümi või isiku õige nime all, kasutatakse normpealdistena mitut eri nime vastavalt teoste rühmadele. Igale nimele koostatakse oma normikirje, mis seostatakse sideviidetega.

NÄITED

Saat, Mari, |d1947- (*neiupõlvenime kasutab kirjandusteoste autorina*)
Meel, Mari, |d1947- (*abielunime kasutab teadustööde kirjutamisel*)

Vallikivi, Arvo, |d1935- (*tõelist nime kasutatakse lasteraamatute puhul*)
Valton, Arvo, pseud., |d1935- (*pseudonüümi kasutatakse täiskasvanutele mõeldud teoste puhul*)

Kui isik kasutab enam kui ühte pseudonüümi või oma tõelist nime ja ühte või mitut pseudonüümi ning pole kehtestanud erinevaid bibliograafilisi identiteete, valitakse normpealdiseks see nimi, mille järgi isik on tuntud oma teoste viimastes väljaannetes või teatmeteostes (sellises eelisjärjekorras).

Teistele nimedele tehakse viited.

Kui **tänapäeva** autor kasutab enam kui ühte pseudonüümi või oma tõelist nime ja pseudonüümi, kasutatakse iga teose puhul seda nime, mille all ta ilmub. Igale nimele koostatakse oma normikirje, mis seostatakse sideviidetega.

NÄITED

Luhäär, Ingvar, |d1945-
Mirtem, Valev, |cpseud., |d1945-
Dordze, Rinchen, |cpseud., |d1945-
Ülev Teemantväik, |cpseud., |d1945-

Nime muutused**Sisukord**

Kui isik (mitte see, kes kasutab pseudonüümi(e)) on muutnud oma nime, valitakse normpealdiseks viimane nimi või nimevorm, välja arvatud juhul, kui on põhjust arvata, et varasema nime järgi on isik paremini tuntud.

NÄITED

Ariste, Paul, |d1905-1990 **mitte** Berg, Paul
Aleksius II, |cMoskva ja kogu Venemaa patriarh, |d1929-2008 **mitte**
Ridiger, Aleksei (*kodanikunimi enne mungaks pühitsemist*)

Kui **tänapäeva** autor muudab oma nime (seoses abiellumise lahutuse vm põhjusel) ja ta on veel hästi tuntud ka eelmis(t)e nime(de) järgi, kasutatakse uue nime all ilmunud teoste puhul uut normpealdist ning seotakse see eelmis(t)e nimedega sideviidete abil.

NÄITED

Randjärv, Laine, |d1964- **vaata ka** Jänes, Laine, |d1964-
Vatmann, Kati-Saara, |d1967- **vaata ka** Murutar, Kati, |d1967-

VALIK SAMA NIME ERI KUJUDE VAHEL

[Sisukord](#)

Täielikkus

[Sisukord](#)

Kui nime kujud erinevad täielikkuse poolest, valitakse normpealdiseks kõige sagedamini esinev kuju. Vajadusel tehakse viited teis(t)ele kuju(de)le.

NÄITED

Bergman, Ingmar, |d1918-2007 **mitte** Bergman, Ernst Ingmar
Reinaste, Karl, |d1891-1942 **mitte** Reinaste, Karl Aleksander

Kui ükski nimekujudest ei domineeri, valitakse viimane nimevorm. Kui puudub kindlus, milline on viimane nimevorm, valitakse täielikum või kõige täielikum kuju.

Baltisakslaste (ja baltisaksastunud muud päritolu isikute) nimede puhul kasutatakse normpealdisena võimalikult täielikku nimekuju ning vajadusel enimkasutatavat nimevormi (sel juhul tehakse äraviide täielikult nimevormilt). Enimkasutatavat nimevormi kasutame siis, kui see on üldtuntud, tema enda trükistes kasutusel ega lange segavalt kokku mõne teise nimega kataloogis või bibliograafias.

NÄITED

Täielikud nimekujud vajalikud identifitseerimiseks ja eristamiseks:

Parrot, Georg Friedrich, |d1767-1852
Parrot, Johann Jacob Friedrich Wilhelm, |d1791-1841
Parrot, Johann Leonhard von, |d1755-1836

Üldtuntud ja tema enda trükistes kasutatud lühem nimevorm:

Berg, Friedrich von, |d1845-1938
Berg, Friedrich Georg Magnus von **vaata** Berg, Friedrich von, |d1845-1938

Täielikku nimekuju kasutatakse ka

antiikautorite puhul

vene autorite puhul kirillitsas normkuju puhul

NÄITED

Plinius Vanem, Gaius P. Secundus, |d23-79
Прокофьев, Сергей Сергеевич, |d1891-1953

Keel**Sisukord**

Kui nimi esineb mitmes keeles, eelistatakse vormi, mis põhineb autori originaalkeelsetes teavikutes leiduval informatsioonil. Kui originaalkeelt ja -kirjasüsteemi kataloogis tavaliselt ei kasutata, võib normkuju põhineda vormidel, mis leiduvad kataloogikasutajate jaoks sobivaimas keeles ja kirjasüsteemis esinevates teatmeallikates.

- **Isikud, kes kasutavad enam kui ühte keelt.** Kui enam kui ühte keelt kasutanud isiku nimi esineb tema teostes mitmes keeles, valitakse normpealdiseks nimekuju, mida autor kasutab valdavalt oma teostes.

NÄITED

Mikes, George, |d1912-1987 *mitte* Mikes, György

Kahtluse korral valitakse nimekuju, mis esineb kõige sagedamini isiku kodumaa, elukohamaa või tegutsemiskoha teatmeteostes.

- **Kui nimi esineb teatmeteostes ja/või isiku teostes ladina või kreeka kujul ja samuti isiku emakeelsel kujul,** valitakse normpealdiseks teatmeteostes enim esinev nimekuju.

NÄITED

Grotius, Hugo, |d1583-1645 *mitte* Groot, Huigh de

Kahtluse korral valitakse isikutele, kes olid tegevad põhiliselt enne 1400. a eKr, normpealdiseks ladina või kreeka nimekuju. Isikutele, kes on olnud tegevad pärast seda aega, valitakse normpealdiseks rahvuslik nimekuju.

- **Ladina tähestikus kirjutatud nimed, millel on eestipärane kuju.** Normpealdisena kasutatakse eestipärast nimekuju. Kahtluse korral kasutatakse normpealdisena rahvuskeelset või ladina nimekuju.

NÄITED

Franciscus |cAssisist, |d1182-1226 *mitte* San Francesco d'Assisi

LADINA- JA SLAAVIKIRJALISED NIMED[Sisukord](#)**Autoriregistris**[Sisukord](#)

Nimedel võib autoriregistris olla kaks normkuju – ladina ja slaavi tähestikus. Vene nimede ladina tähestikus normkuju moodustatakse vene nimede eesti keeles kirjutamise e. vene-eesti transkriptsiooni reeglite järgi (vt nt ÕS 1978, lk 900-901; Eesti keele käsiraamat 1997 jj., lk. 57-59).

Lisandid nimele alamväljal **lc** on vene keeles

NÄITED

Николай II, **lc**российский император, **ld**1868-1918
Валтон, Арво, **lc**псевд., **ld**1935-

Teistes ladina tähti kasutavates keeltes tuntud nimekujudele tehakse ära viide väljale [400](#). Kaks normikirjet tehakse juhul, kui kataloogis esineb isiku teoseid nii vene kui ka ladina tähti kasutavates keeltes.

- Kui vene autori teos on vene keeles, kasutatakse venekeelset nimekuju (koos isanimega),
- kui sama teos on muus keeles, kasutatakse eestikeelset nimekuju (ilma isanimeta).

NÄITED

Strugatski, Boriss, **ld**1933- (ladina tähestikus teavikutes)
Стругацкий, Борис Натанович, **ld**1933 (vene tähestikus teavikutes)

Vititski, S., **lc**pseud., **ld**1933-
Витицкий, С., **lc**псевд., **ld**1933-

Kui teose Vene päritolu autor elab välisriigis ning teoseid on ladina tähestikku kasutavas keeles ning vene keeles:

- kasutatakse ladina tähestikus teavikute puhul (kui kirillitsas nimekuju on teada) vene-eesti transkriptsiooni järgi moodustatud nimekuju,
- venekeelsete teavikute puhul kirillitsas nimekuju.

Kui vene nimekuju ei ole teada, võetakse normkujuks asukohamaa nimekuju.

NÄITED

100 1# **la**Nurejev, Rudolf, **ld**1938-1993
400 1# **la**Nureyev, Rudolf
400 1# **la**Nureev, Rudolf
500 1# **la**Нуреев, Рудольф Хаметович, **ld**1938-1993

Kui ühel isikul on normitud nii ladina tähestikus nimevorm kui ka kirillitsas nimevorm, siis tehakse kummaski normikirjes ära viited ainult samas tähestikus nimevormidele. Ühest tähestikust teise viide tehakse ainult teises tähestikus normitud nimekujule.

NÄITED

100 1# |aPuškin, Aleksandr, |d1799-1837
400 1# |aPushkin, Alexander
400 1# |aPuschkin, Aleksandr
500 1# |aПушкин, Александр Сергеевич, |d1799-1837

100 1# |aПушкин, Александр Сергеевич, |d1799-1837
500 1# |aPuškin, Aleksandr, |d1799-1837

Märksõnaregistris

Sisukord

Nimedel märksõnaregistris on ainult ladina tähestikus normkuju. Kirillitsas vorm tuleb panna ära viiteks väljale [400](#), kui isik on venelane või kui tema kohta on kataloogis rohkelt venekeelset materjali.

Vene autoritel tavaliselt märksõnaregistris väljal 100 isanime ei kasutata. Isanime kasutatakse siis, kui on tegemist samanimeliste ja samal tegevusalal tegutsevate inimestega või väljakujunenult kasutatava kujuga (Lenin, Vladimir Iljitš).

NÄITED

100 1# |aPuškin, Aleksandr, |d1799-1837
400 1# |aPushkin, Alexander
400 1# |aPuschkin, Aleksandr
400 1# |aПушкин, Александр Сергеевич

NIMELISANDID

Sisukord

Aadlitiitlid ja aunimetused

Sisukord

Aadlitiitlit ja aunimetust nimele tavaliselt ei lisata. Tiitleid näidatakse ainult eesnime pidi tuntud valitsejatel (kuningad, paavstid jms). Isikute puhul, kes kasutavad ees- ja perekonnanime, aadlitiitlit ei näidata.

NÄITED

Sévigné, Marie de Rabutin-Chantal, |d1626-1696

mitte

Sévigné, Marie de Rabutin-Chantal, |cMadame, |d1626-1696

Visconti, Luchiano, |**d**1906-1976

mitte

Visconti, Luchiano, |**c**conte di Modrone, |**d**1906-1976

Tiitlit *von* kasutatakse isiku nime normkujus, kui isik ise seda originaalteavikutes valdavalt kasutab või see esineb valdavalt teatmeteostes.

NÄITED

Goethe, Johann Wolfgang von, |**d**1749-1832

Bismarck, Otto von, |**d**1815-1898

aga

Schiller, Friedrich, |**d**1759-1805

Pühakud

[Sisukord](#)

NB! Lisandit *Püha* nime normkujus ei kasutata. Ainult eesnime järgi tuntud pühakutele tuleb lisada mingi muu nimelisand.

Ambrosius |**c**Milanost, |**du**.340-397 **mitte**

Ambrosius, Püha

Lisandid perekonnanimede järgi sisestatud nimedele

[Sisukord](#)

Kui nimi, mille järgi isik on tuntud, koosneb ainult perekonnanimest, lisatakse normpealdisele tema nimega seostatud sõna või fraas, mis esineb autori teostes või teatmeteostes. Otsejärjestuses nimele tehakse äraviide.

NÄITED

Grandma Moses **vaata** Moses, |**c**Grandma, |**cpseud.**, |**d**1860-1961

Kui sellist sõna või fraasi ei eksisteeri, tehakse perekonnanimedele lisandusi vaid siis, kui neid on vaja kahe või enama samanimelise isiku eristamiseks.

Kui ainult perekonnanimest koosnevat nime on vaja kasutada märksõnana, võib selguse huvides lisada sulgudes täpsustuse (*isik*)

NÄIDE

600 14 |**a**Vaher |**c**(isik)

Perekonnanime järgi sisestatavatele nimedele lisatakse tiitleid või muid täiendeid vaid selleks, et eristada kaht või enam samanimelist isikut, kui daatumid ega täielikumad nimevormid ei ole eristamiseks piisavad.

NÄITED

Gross, Hans, |cinsener, |d1925-
Gross, Hans, |csporditegelane, |d1925-

Kui perekonnanimi tähistab suguvõsa/dünastia nime (1. indikaator 3), kasutatakse lisandi *dünastia* puhul nime mitmuses, lisandite *suguvõsa*, *perekond* puhul ainsuses.

NÄITED

600 34 |aHabsburgid, |cdünastia
600 34 |aBach, |csuguvõsa
600 34 |aArrak, |cperekond

Lisandid eesnime järgi sisestatud nimedele**Sisukord**

- Kuninglikku staatust omava isiku nimele lisatakse fraas, mis sisaldab isiku tiitlit (eesti keeles, kui leidub rahuldav eestikeelne ekvivalent), ja vastava riigi või rahva eestikeelne vorm.

NÄITED

Clovis, |cfrankide kuningas
Anne, |cSuurbritannia kuninganna
Elizabeth |bI, |cInglise kuninganna
Ferdinand |bI, |cSaksa-Rooma keiser
Feisal |bII, |cIraagi kuningas
Maximilian, |cMehhiko keiser
Vittorio Emmanuele |bII, |cItaalia kuningas
Gustaf |bI Vasa, |cRootsi kuningas
Robert |bIII, |cBurgundia hertsog
Ming T'ai-tsu, |cHiina keiser

Muid selle isiku nimega seotud epiteete pole vaja lisada. Epiteediga nimevormilt tehakse ära viide.

NÄITED

Katariina |cSuur **vaata** Katariina |bII, |cVene keisrinna, |d1729-1796
Charles |cSüdi **vaata** Charles, |cBurgundia hertsog, |d1433-1477
Friedrich |cBarbarossa **vaata** Friedrich |bI, |cSaksa-Rooma keiser, |du.1125-1190

- Vaimulike nimedele lisatakse rahvuskeelne tiitel, pöördumisvorm. Kui on olemas enam kui üks selline täiend, kasutatakse seda, mida seostatakse kõige sagedamini vastava nimega või mida peetakse kõige tähtsamaks. Kinnistunud juhtudel kasutatakse eestikeelset tiitlit.

NÄITED

Sangharakshita, |cBhikshu, |d1925-
Vivekananda, |cSwami, |d1863-1902
Teresa, |cema, |d1910-1997

- Kui selline tiitel, jne. on muutunud nime lahutamatuks osaks, käsitletakse seda nime osana.

NÄITED

Kakushin-ni, |d1224?-1283? *mitte* Kakushin, Ni

NIMELISANDITE VORMISTAMINE[Sisukord](#)**Alamväljad |b ja |c**[Sisukord](#)

Alamvälja |b ei eraldata isikunimest komaga.

NÄITED

|aKatariina |bII, |cVene keisrinna

Alamvälja |c ei eraldata teistest väljadest komaga juhul, kui tegemist on loomuliku sõnajärgiga või nime osaga ning lisand ei nõua õigekirja-reeglite järgi komaga eraldamist.

NÄITED

|aErasmus |cRotterdamist, |cpseud., |d1466(1469)-1536
|aAleksander |cSuur, |cMakedoonia kuningas, |d354-323 e.Kr.
|aDumas, Alexandre, |cnoorem, |d1824-1895

Üldjuhul tuuakse pärisnimi lisandi ette, isegi kui üldkasutataval kujul eelneb lisand pärisnimele. Sellisel juhul, kui sõnajärjestust on muudetud, eraldatakse lisand komaga.

NÄITED

|aTeresa, |cema, |d1910-1997

Daatumid (alamväli |d)[Sisukord](#)

Daatumid (sünni-, surmaaasta) lisatakse nime normpealdise viimase osana. Lühendid on alati eesti keeles. Daatumid on kristliku ajaarvamise järgi. Vajadusel lisatakse *e.Kr.* Kuupäevad alates 1582 antakse Gregoriuse kalendri järgi. Normikirje väljal [400](#) pole daatumid üldjuhul vajalikud.

Daatumite vormistamisel kasutatakse järgmisi võimalusi:

1. Sünni- ja surmaaasta teadmata: ?-1768; 1768-?
2. Kaks võimalikku daatumit: 1574(1575)-1633
3. Üks või mõlemad daatumid umbkaudsed: u.1525-1601; u.1525-u.1601
u. järel tühikut ei ole
4. *enne* ja *pärast* kasutatakse ainult sel juhul, kui *umbes* ei hõlma aega täpsemalt, st isik sündis märgatavalt enne esimest daatumit või suri ilmselt tükk aega pärast viimast daatumit: *enne* 1212-*pärast* 1242.
Võimaluse korral eelistada umbkaudse daatumi puhul 3. varianti (u.).
5. Kui on vaja näidata ajavahemikku (vanade autorite puhul), näiteks 1212-1222, siis kasutatakse üldjuhul järgmist varianti: u.1220.
Kui ajavahemikku on võimalik täpsustada, näiteks on teada, et õige aasta võib olla kas 1212, 1213 või 1214, siis kasutatakse esimese ja viimase võimaliku daatumi vahel kaldkriipsu: 1212/1214.
6. Teada on ainult sajand, millal isik elas: |d12. saj.
7. Teada on, et elas sajandivahetusel: |d16./17. saj.
8. Andmeid on ainult tegutsemisajast: |dteg. aeg 1613-1640; |dteg. aeg 1608
9. Daatumeid enne meie ajaarvamist või ajaarvamise vahetusel kasutatakse järgmiselt: *Caesar, Gaius Julius, |d100-41 e.Kr.; Tiberius, Claudius Nero, |d42 e.Kr.-37 p.Kr.*
e.Kr. ja p.Kr. vahel tühikut ei ole.
10. Kui kalendrivahtetuse tõttu on sünniaasta muutunud, siis kasutatakse uuemat daatumit: *Hint, Aadu, |d1910-1989.*

NORMIKIRJE KOOSTAMINE**Sisukord**

Isikunimede normikirjed koostatakse veebikataloogis viidete tekitamiseks.

Normikirjed:

- määravad pealdisena kasutatava nime vormi ja elementide järjekorra;
- koondavad kokku sama isiku nimetamiseks kasutatud eri nimed ja nimevariandid;
- annavad isiku identifitseerimiseks ja eristamiseks vajalikud miinimumandmed.

Normpealdis ühtne kontrollitav otsielement.

Äraviide (vaata-viide) – viide mittekasutatavalt nimevormilt või märksõnalt teisele, mille all leidub otsitav andmestik, lüh: vt.

Sideviide	(vaata-ka-viide) – viide, mis juhib samalaadse või täiendava ainese juurde, lüh: vt ka.
Ristviide	kaks sideviidet, mis vastastikku seovad kaht nimevormi või märksõna.

VIITED

Sisukord

Kui pole kindel, kas teha viidet või mitte, viide tehakse, kuid normikirje peaks sisaldama mõistlikus koguses viiteid, s.t nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik. Viited peavad lihtsustama infootsingut, mitte seda keerulisemaks tegema.

Äraviited (vaata-viited)

Sisukord

Äraviide tehakse teavikutes esinevatelt variantnimedelt, mis erinevad oluliselt normpealdisest ja mida tõenäoliselt kasutatakse otsingu tegemiseks.

NB! Nimenormikirjes kasutame väljal [400](#) ka alamvälju **|b** ja **|c**. Kui alamväljale **|c** kuuluvat nimeosa ei ole võimalik üheselt tuvastada, jätame kogu nimevariandi alamväljale **|a**. Daatumeid alamväljal **|d** kasutatakse äraviites samanimeliste isikute eristamiseks.

Viidet ei tehta, kui nimevorm on väga sarnane normpealdisega või mõne teise variantnimega, millelt on juba tehtud viide. Viide tehakse alati, kui mingi nimevariandi viis esimest tähte erinevad nimenormi viiest esimesest tähest.

Äraviide juhatab otsingu tegija normpealdise juurde.

Äraviited tehakse:

1. Pseudonüümidelt pärisnimele.
Saint-Aubin, Horace de, **|c**pseud. **vaata** Balzac, Honoré de, **|d**1799-1850
2. Pärisnimelt pseudonüümile.
Hansen, Anton **vaata** Tammsaare, A. H., **|c**pseud. **|d**1878-1940
3. Pärisnimedelt vaimulikele nimedele.
Gorodetski, Nikolai **vaata** Platon, **|c**Riia ja Miitavi peapiiskop, **|d**1803-1891
4. Vaimulikelt nimedelt pärisnimedele.
5. Isiku varasematelt või hilisematelt nimedelt.
Saaberik, Albert Helmut Gustav **vaata** Saareste, Andrus, **|d**1892-1964

6. Kui pole ühemõtteliselt selge, milline on nime esimene element, siis tehakse viited teistelt mõeldavatelt variantidelt.
De Abreu, Zequinha **vaata** Abreu, Zequinha de, |d1880-1935
Van de Wetering, Janwillem **vaata** Wetering, Janwillem van de, |d1931-2008
7. Eri keeltest tulenevatelt nimevormidelt ühele enamlevinud nimevormile.
Joan of Arc **vaata** Jeanne d'Arc, |d1412-1431
Ludovicus |bVI **vaata** Louis |bVI, |cPrantsuse kuningas, |d1081-1137
8. Nimevariantidelt, mis tulenevad erinevatest õigekirjutusviisidest.
Ёлкин, Евгений Александрович **vaata** Елкин, Евгений Александрович, |d1934-2009
9. Nimevariantidelt, mis tulenevad erinevast transkribeerimis- või translitereerimisviisist.
Čehov, Anton **vaata** Tšehhov, Anton, |d1860-1904
10. Teavikutes esinevatelt trükivea või kirjastaja vea tõttu tekkinud variantidelt.
Petters, Amy **vaata** Peters, Amy
11. Muudelt nimevariantidelt (nime lühemad, pikemad ja või pöördvariandid).
Schiller, Johann Christoph Friedrich von **vaata** Schiller, Friedrich, |d1759-1805
George, Boy **vaata** Boy George, |cpseud., |d1961-

Sideviited (vaata-ka-viited)**Sisukord**

- Sideviited tehakse normpealdisega seotud nimedele (pseudonüümid, hilisemad, varasemad jm nimevariandid), mis esinevad kataloogis (või võivad tulevikus esineda) iseseisvate normpealdistena.

Õnnepalu, Tõnu, |d1962-

vaata ka Tode, Emil, |cpseud., |d1962-

vaata ka Nigov, Anton, |cpseud., |d1962-

- Viidet ei tehta, kui nimevorm on väga sarnane normpealdisega või mõne teise variantnimega, millelt on juba tehtud viide.

NORM. KOOD1	register	NORM. KOOD2	Kirje staatus	NORM. NÄHTAM	-
------------------------	----------	------------------------	------------------	-------------------------	---

NORM.KOOD1 - register

Näitab, millisesse registrisse indekseeritakse antud kirje.

- a** autoriregistrisse *isik (100)*
- m** märksõnaregistrisse *isik (100)*

Nime normikirje tuleb teha sellesse registrisse, kus esineb vastavaid bibliokirjeid. Kui isik esineb (tõenäoliselt) ainult märksõnana, tuleb kirje teha ainult märksõnaregistrisse. Kui esineb mõlemas registris, tuleb kopeerida teise ja kopeerimisel kood muuta.

NORM.KOOD2 - kirje staatus.

Näitab, kas kirje on valmis või vajab täiendamist.

- a** valmis
- b** vajab kontrollimist, täiendamist või parandamist

NORM.NÄHTAM. - kirje staatus elektronkataloogis

- nähtav
- n** lugeja eest varjatud
- d** kustutatud ja varjatud

MARKER**Sisukord**

Avab CTRL+R

24-positsiooniline kontrollväli, millest osa genereerib süsteem

REC LENGTH		REC STAT	Kirje staatus	REC TYPE	Kirje tüüp
UNDEFINE		CHAR ENC	Märgi kodeering	IND CNT	
SFLD CNT		BASE ADDRESS	#####	ENC LEVL	Kataloogimist asand
UNDEFINE		LEN FIELD		LEN START	
LEN IMPL		UNDEFINE			

Kataloogija poolt täidetavad positsioonid:

REC STAT – kirje staatus (Leader/05)

n uus kirje

REC TYPE – kirje tüüp (Leader/06)

z normikirje

CHAR ENC – märgikodeering (Leader/09)

a UCS/Unicode

ENC LEVL – kataloogimistasand (Leader/17)

n täielik normikirje, vastab üleriigilisele tasemele

o mittetäielik normikirje

Peaks olema vastavuses NORM.KOOD2=ACODE2 väärtustega.

008

Sisukord

Avab CTRL+R

40-positsiooniline kontrollväli. Osa positsioone võib jääda täitmata ja tähistatakse püstkriipsuga (|).

Date Ent		Geo Subd		Romanizn	
Lang Cat		Kind Rec	a	Desc Cat	d
Sub Head	n	Type Ser	n	Num Sers	n
Hdg-Main	a	Hdg-Subj		Hdg-Sers	b
Type Sub	n	Undefine		Type Gov	
Ref Eval		Undefine		Rec Updt	
Und PNam		Levl Est		Undefine	
Mod Recd		Cat Srce			

Date ent kataloogimise kuupäev (008/00-05) **Alati täita!**

Kuupäev sisestatakse kujul *aakkpp* – 080501 = 1. mai 2008
Seda kuupäeva hiljem enam ei muudeta.

Geo Subd geograafiline alljaotis (008/06) **tähistada püstkriipsuga |**

Romanizn latiniseerimisstandard (008/07) **tähistada püstkriipsuga |**

Lang Cat kataloogi keel (008/08) **tähistada püstkriipsuga |**

Kind Rec kirje liik (008/09)

a kehtestatud pealdis

Desc Cat kataloogimisreeglid (008/10)

d AACR2-ga kooskõlas pealdis

Sub Head Märksõnade süsteem/tesaurus (008/11)

n ei kohaldata

Type Ser jadaväljaande tüüp (008/12)

n ei kohaldata

Num Sers nummerdatud või nummerdamata seeriad (008/13)

n ei kohaldata

Hdg-Main pealdis põhi- või täiendpealdisena (008/14)

a rakendatav

Hdg-Sub märksõna täiendkirje (008/15)

a rakendatav (kui 1XX ladina tähtedega)

b mitterakendatav (kui 1XX slaavi tähtedega)

Hdg-sers pealdise kasutamine - seeria täiendkirje (008/16)

b mitterakendatav

Type Sub allmärksõna liik (008/17)

n ei kohaldata

Undefine määratlemata positsioonid (008/18-27) **jääb tühjaks**

Type Gov valitsusasutuse tüüp (008/28) **tähistada püstkriipsuga |**

Ref Eval viidete kontroll (008/29) **tähistada püstkriipsuga |**

Undefine määratlemata positsioonid (008/30) **jääb tühjaks**

Rec Updt kirje täiendamine (008/31) **tähistada püstkriipsuga |**

Und PNam eristatav isikunimi (008/32) **tähistada püstkriipsuga |**

Levl Est kehtestamise aste (008/33) **tähistada püstkriipsuga |**

Undefine määratlemata positsioonid (008/34-37) **jääb tühjaks**

Mod Recd moonutatud kirje (008/38)

kirjet ei ole moonutatud

s lühendatud

x puuduvad tähed või sümbolid (kui need on asendatud nt. ladina tähe või sõnaga, siis seda ei loeta puudumiseks)

Cat Srce kirje loonud asutuse tüüp (008/39) **Alati täita!**

Näitab originaalkirje loonud asutuse tüüpi.

riiklik (üleriigiline) bibliograafiaasutus

c teised ELNETi raamatukogud

040 KATALOOGIMISKOHT(MK) SE**Sisukord****Indikaatorid**

määratlemata

Alamväljad

- |a originaalkirje looja (MK)
- |b kataloogimiskeel - alati eesti keel (est) (MK)
- |c arvutiloetava kirje koostaja (MK)
- |d kirjet muutnud asutus (K)

NÄITED**040 ## |aErRR|best|cErRR****040 ## |aErTlnKR|best|cErTlnKR|dErTLUAR****043 GEOGRAAFILINE PIIRKOND (MK)****Sisukord**

Geograafilise ala või piirkonna kood on seotud normikirje pealdisega.

Koodi allikaks alamväljal **|c** vaata *ISO 3166 code lists; ISO 3166-1 decoding table*.

Indikaatorid

määratlemata

Alamväljad

- |c ISO kood (K) (korrata vajadusel kuni 3 korda)

NÄITED**043 ## |cee****043 ## |cde****043 ## |cee|cse****ANDMEVÄLJAD****Sisukord****100 ISIKUNIME NORMPEALDIS (MK)****Sisukord**

Sellisel kujul tuleb isiku nime kasutada bibliokirjes väljadel 1XX, 7XX, 8XX, 6XX. Vajadusel lisatakse rollinimetus.

I indikaator

- 0 pealdise esimeseks elemendiks eesnimi
- 1 pealdise esimeseks elemendiks perekonnanimi
- 3 suguvõsanimi

II indikaator
määratlemata**Alamväljad**

- |a isikunimi (MK)
- |b numeratsioon (MK)
- |c nimega seotud tiitlid, muud sõnad (K)
- |d nimega seotud daatumid (MK)

Isiku tegevusala (kirjanik, füüsik jms) reeglina ei kasutata, ka personaalia (**600**) puhul mitte. Alamväljale **|c** võib panna tegevusala juhul, kui on vaja eristada samanimelisi isikuid ja daatumid ei ole eristamiseks piisav.

NÄITED

- 100** 1# |aSaaber, Kalju, |d1944-
- 100** 1# |aSaagpakk, Paul, |d1910-1996
- 100** 0# |aAlain, |cpseud., |d1868-1951
- 100** 0# |aFriedrich |bII, |cPreisi kuningas, |d1712-1786
- 100** 3# |aHabsburgid, |cdünastia
- 100** 1# |aGross, Hans, |cinsener, |d1925-
- 100** 1# |aGross, Hans, |csporditegelane, |d1925-

VIITEVÄLJAD[Sisukord](#)**400 NIME RÖÖPVORM, ÄRAVIIDE**[Sisukord](#)

Nimevormid, mida trükistes esineb või mis on muidu tuntud, kuid mida bibliokirjes ei kasutata. Selle asemel kasutame normpealdist.

I indikaator

- 0 pealdise esimeseks elemendiks eesnimi
- 1 pealdise esimeseks elemendiks perekonnanimi
- 3 suguvõsanimi

II indikaator
määratlemata**Alamväljad**

- |a isikunimi (MK)
- |b numeratsioon (MK)
- |c nimega seotud tiitlid, muud sõnad (K)
- |d nimega seotud daatumid (samanimeliste isikute eristamise vajaduse puhul)

NÄITED

- 100** 1# |aTammsaare, A. H., |cpseud., |d1878-1940

- 400** 1# |aTammsaare, Anton
400 1# |aTammsaare, Anton Hansen
400 1# |aHansen, Anton
- 100** 1# |aBarbarus, Johannes, |cpseud., |d1890-1946
400 1# |aVares-Barbarus, Johannes
- 100** 0# |aAischylos, |d525-456 e.Kr.
400 0# |aAeschylus
400 0# |aEschyle

500 SEOTUD NORMITUD NIMEKUJU, SIDEVIIDE

Sisukord

Sama isiku teine nimi, mida samuti pealdisena kasutatakse. Peab esinema teises, seotud normikirjes väljal **100**.

I indikaator

- 0 pealdise esimeseks elemendiks eesnimi
1 pealdise esimeseks elemendiks perekonnanimi
3 suguvõsanimi

II indikaator

määratlemata

Alamväljad

- |a isikunimi (MK)
|b numeratsioon (MK)
|c nimega seotud tiitlid, muud sõnad (K)
|d nimega seotud daatumid (MK)

Näited

- 100** 1# |aValton, Arvo, |cpseud., |d1935-
500 1# |aVallikivi, Arvo, |d1935-
- 100** 1# |aVallikivi, Arvo, |d1935-
500 1# |aValton, Arvo, |cpseud., |d1935-
- 100** 1# |aBarbarus, Johannes, |cpseud., |d1890-1946
400 1# |aVares-Barbarus, Johannes
500 1# |aVares, Johannes, |d1890-1946
- 100** 1# |aVares, Johannes, |d1890-1946
400 1# |aVares-Barbarus, Johannes
500 1# |aBarbarus, Johannes, |cpseud., |d1890-1946

667 VARJATUD MÄRKUS**Sisukord**

Sisaldab viite andmeallikale ja vajadusel juhiseid kataloogijale või teavet järeltulevatele põlvedele.

Indikaatorid

määratlemata

Alamväljad

|a märkus

NÄITED

667 ## |aEE, 2. kd, 1987

667 ## |aEE, 12. kd, 2003; www.audentes.ee

Andmeallikateks on kataloogitavad väljaanded, teatmeteosed, veebiallikad. Kui veebilehe täpne aadress on väga pikk või ebapüsiv, kasutada viitena baas-URLi või püsilinki, kui see on antud.

680 AVALIK MÄRKUS**Sisukord**

Sisaldab väljal 100 nimetatud isiku kohta lisainfot, nt tegevusala, selgitusi ja teavet nimevormide kasutamise ja nimemuutuste kohta.

Informatsiooni peab olema nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik, et isikut identifitseerida.

Väli 680 algab alamvälja tähisega |i, mis tuleb välja kirjutada.

NÄIDE (*Ellen Niit*)

680 ## |iEesti luuletaja, lastekirjanik ja tõlkija. Jaan Krossi abikaasa. A-ni 1949 Hiob, 1949-1958 a Niit, praegune kodanikunimi Kross.

9XX INFO KIRJELDAJA KOHTA**Sisukord**

Vt. [Ühiste kirjete kasutamise kord](#)